

МНИЦЕН

У ЗЕМЉИ ПАТУЉАКА

7

А САД... ТЕБЕ ЋУ, КАО И ЊИХ, ПРЕТВОРИТИ У ПТИЦУ... ЗБОГ ШПИЈУНИРАЊА!
СТАН'ТЕ, КРАЉУ! НИСАМ ДОШАО ОВАМО... ХИК... ДА ШПИЈУНИРАМ, ВЕЋ ДА СЕ ЛЕЧИМ ОД ШТУЦАЊА!

ШТУЦАЊА?
ДОБИО САМ ТЕ ЖАК СЛУШАЈ ШТУЦАЊА! ЧУЈТЕ САМО!

ТО ЈЕ ОМЕШНО! САД НЕ МОГУ ДА ШТУЦАМ ПРЕСТАЛО ЈЕ!
ОНДА ДА СВРШИМ СТОБОМ! САД НЕ БИРАЈ! ДА ТЕ ПРЕТВОРИМ ШТУЦАМ У ГАВРАНА ИЛИ НЕКОГ ФИНОГ ВРАПЦА!

ОПРОСТИТЕ МИ, КРАЉУ! ЗА ШТУЦАЊЕ ВАС НИСАМ СЛАГАО!
ДОБРО! ТО ТИ ОПРАШТАМ! И АКО НЕМАШ НИШТА ПРОТИВ ТОГА ДА ПОСТАНЕШ ПТИЦА... ЈА ПОЦИЊЕМ...

...ЈА, СВЕМОЋНИ КРАЉУ, ПРЕТВАРАМ...
ЧУВАЈТЕ СЕ!

ЈЕСТЕ ЛИ СЕ УГРУВАЛИ?
НЕ ДИРАЈ МОЈУ ЦИПЕЛУ... МОЈУ ЧАРОБНУ ЦИПЕЛУ...

МОЈА ЧАРОБНА ЦИПЕЛА!
ЧАРОБНА ЦИПЕЛА?
ВРАТИ МИ ЈЕ!

ПРЕСТАНИ ДА БРЂОАШ И ВРАТИ МИ ЈЕ! ЗНАШ ДА НЕ МОГУ ДА ИЗВОДИМ СВОЈЕ ЧАРОЛИЈЕ БЕЗ ЊЕ МЕ НЕ МОЖЕТЕ ПРЕТВОРИТИ У ПТИЦУ!
ЗНАЧИ... БЕЗ ЊЕ МЕ НЕ МОЖЕТЕ ПРЕТВОРИТИ У ПТИЦУ!

МА ТО ЈЕ ЧИСТО СУЗЕВЕРЈЕ! ЦИПЕЛА НЕМА НИКАКВУ МОЋ! ВРАТИ МИ ЈЕ... ТИ СИ ДОБАР МОМЧИК!
ЖАО МИ ЈЕ, КРАЉУ... АЛИ МИСЛИМ ДА ЋУ ЈЕ МАЛО ЗАДРЖАТИ!

КАКО СИ ДОЗНАО ТАЈНУ МОЈЕ ЧАРОБНЕ ЦИПЕЛЕ?
СМИРИ СЕ, КРАЉУ ГИЛХУЛИ... СМИРИ...

КО ТИ ЈЕ РЕКАО?
КО? ПА ТИ!

КАД САМ ЈЕ ПОДИГАО, ТИ СИ СЕ ТОЛИКО УЗБУДИО ДА СИ СЕ ОДАО!
ТАЈНО... САСВИМ ТАЈНО! КАД МИ ЈЕ ЈЕЗИК БРЖИ ОД ПАМЕТИ!

Та сам пола-коњ, пола-алигатор, а има у мени и нешто мало од диновске корњаче. Ја могу да прегазим реку Мисисипи и да јашем на муњи. Могу да једем више, спавам дужи, скочим даље, пуцам боље, трчим брже, рони дубље и згурим се ниже од иједног човека у овим Сједињеним Државама.

Такав је, по својим сопственим речима, био Деви Крокет. Ловац, граничар, трапер, стрелац, јунак са Аламоа и члан Конгреса, Крокет је још за живота постао легендарна личност у америчким државама Тенесију, Тексасу и Арканзасу. Родно се 1786 године у покрајини Грин, у непроходним шумама Тенесија. Шуме су му биле једина школа кроз коју је прошао. У њима је научио да лови и бори се с дивљим зверима, да пуца и гађа стрелом без промашаја, да нађе туви и сакрије свој траг. Са двадесет и седам година ступа у војску Ендрија Џексона и под његовим заповедништвом ратује против Крик-Индијанаца, који су све до тог рата успевали да сачувају своју велику земљу. У том рату Крокет је добио чин пуковника. Неколико година касније он постаје члан Конгреса, у који је изабран више захваљујући својој вештини да заштити и духовито прича својим политичким говорима. Иако је у Конгресу ушао као Џексонов присталица, Крокет је био исувине самостална личност да би га слепо подржавао, а нарочито његовој некомпромисној политици у односу на Индијане. Још два пута биран је Крокет у Конгрес, али је због свог отпора Џексону изгубио на изборима 1845 године. Разочаран и згађен на политичке интриге, он напушта своју земљу и одлази у Тексас, у коме се у то време зачео покрет за ослобођење од Мексика. У борби за слободу Тексаса Деви Крокет гине, 1836 године, заједно са осталим браниоцима тврђаве Аламо, коју је дуго опседао мексички генерал Санта Ана.

Ово су историски подаци из живота Девија Крокета. Стварајући своју државу, амерички народ је истовремено стварао и своје хероје. У новој земљи, која није имала ни своју историју, ни традицију, ни старе јунаке, народ је испредао митове око оних својих савременика који су се највише приближили његовом схватању хероја. Деви Крокет је био неустрашив граничар и пионир. Усто, умео је да прича лепо и духовито, измишљајући приче о себи и својим подвизима маштом која не

Деви Крокет

И ЛЕГЕНДЕ О ЊЕМУ

заостаје иза Минхаузенове. Његове подвиге народ је препричавао, допуњавао, увеличавао, приписивао Крокету особине натприродних бића, стварао о њему мит. Данас су легенде о Девију Крокету део америчког фолклора. Овај народни јунак оставио је иза себе неку врсту аутобиографије, која је објављена две године пре његове погибије. У тој књизи, објављеној под насловом "Доживљаји и подвизи пуковника Девија Крокета", Крокет препричава оно што је казивао својим друговима у часовима проведеним крај логорске ватре, насељеницима на земљи тек отргнутој од дунгле. Деви Крокет није учио школу. Његов језик се не би могао назвати углавном, па чак ни правилим. По мишљењу већине стручњака изгледа да он није сам ни писао своју аутобиографију, већ да ју је највероватније некемо диктирао, или је одобрио "сочиненије" свог биографа.

Деви Крокет прича како је изабран у Конгрес

Једнога дана, баш кад сам се спремао да одем до Зеленог Рита да хватам змије звечарке, дође мојој кући Лука Винг, Гризл Њукам и Бет Винг. Не би ли ме наговорили да се кандидујем за Конгрес. Рекох им да се ја баш ништа не разумем у те заврзаламе и шпекулације, али они ми рекоше да је више него сигурно да ће земља пропасти ако ја не одем у Конгрес. Видех да ми нема друге и због тога се спремих да кренем међу бираче и с њима поразговарам.

Отишао сам до Хеј Холоуа и ухватио једног великог трогог алигатора, а затим сам направно узде од пантерове коже, заузео га, усео му на леђа и одјашао до Велике Чистине. Где је била читава гомила људи који су разговарали о политици. Ујаках право међу њих и мој ти крокодил развали своје чељусту широко као Црна Пелина, а они се сви забезекнуше. То је учинило чудом за мој избор. Кад је он отворио своје чељусту, сваки његов зуб му је некако дошао као један мој гласач, а кад сам пројахао кроз гомилу викуно сам седам пута толико јако и гласно — као да вице читава чета Индијанаца, а затим сам кукурикао све док ми очне јабучице за два минута нису искочиле из дупља. Други кандидат је онда почео да мисли да му се може догодити да изгуби на изборима, па се попео на један пањ и почео да држи говораницу. Али, ја потерах свог алигатора право према њему и овај отвори своја уста више но икад, као да се спрема да прогута човека, а овај ти скочи с пања и стаде да бежи и вице како хоће да га убију и више га никад нико није ту видео. Тако сам ја био изабран.

Принтомљени медвед
Шумска створења су различита, баш као и људи. Нека

су глупа, а нека се лако свему науче. Најученији шумско створење које сам икад видео био је један медвед кога је моја ћерка Пинета нашла у шуми. Медвед је навикао да је прати до цркве, а временом се толико прилагодио да би ушао у кућу и сео крај огњишта да се огреје. Ја сам га научио да пуши на лулу и док би он тако седео на једном крају огњишта и пушио, ја бих седео на другом и пушкао на своју лулу. Нисмо могли да се разговарам, али смо се гледали и ја сам знао па сјају

куна како сасвим сам седео на једном дрвету.

Принесох пушку рамену и таман да пошаљем парче олова међ његове плешке, а он ти подиже једну шапу и про-

говори: "Је л' твоје име Деви Крокет?"

Рекох: "Тачно си погодно, ја се зovem Деви Крокет".

— Онда, — рече он — не мораш се даље прудити, јер ја ћу без речи да сиђем доле. — И животиња одмах сиђе с дрвета, јер се сматрала као да је већ погођена и убијена.

Ја се сагах, помислах је по глави и рекох: "Ја бих префрнуо на себе но што бих дирнуо длаку с твоје главе, јер ја никад у животу нисам добио овакав комплимент."

— Па ако је већ тако као што кажеш, — рече ракун — ја бих сад одмах отишао. Знаш, није да сумњам у твоје речи, али се ипак може догодити да се предомислиш.

Лисица

Једног дана бежах у шуми са својим псом. Дубок снег лежао је на земљи и ја угледах једну лисицу како ми, окачући по снегу, пресеца пут. Али, није баш могла да одмиче — снег је био страшно дубок — мада се силно трудила да ми се склони с пута. Тада ја рекох не да буде миран и удавих се као да зверку нисам ни видео, јер

његових очју шта је желео да каже. Он би ме чекао ноћу кад бих се ја негде задржао и отварао ми врата кад стигнем. А што је тек био мајстор у бућкању масла. Тај бих избућкао масло за целу кућу. Најзад је постао толико циничкизован да је добио магарећи кашаљ и од тога умро. Моја жена је отишла до попа, не би ли га наговорила да медвед да сахрани као хришћанина. Али, тај твор је био толико затупан да никако није хтео да пристане, а ја сам му после рекао да је медвед био бољи хришћанин но што је он икад био.

Паметни ракун

Готово сваки онај ко познаје шуму зна добро да Деви Крокет никад не трочи на празно прах и таше, што је резултат поштеог и доброг васпитања. Елем, одох ја једно после подне у шуму и тек што стигох до места званог Велико Ждрело, угледах једног ра-

ИЗ ПТИЧЈЕГ ЦАРСТВА

многобројних непријатеља. На име, месо хоацина веома непријатно заудара, тако да га се клоне све животиње. Због тога су хоацина домороци Јужне Америке и назвали „смрди-птица“.

ВЕЛИКИ ЛЕЊИВЦИ

Кравља птица и кукавица биле би једним озбиљним кандидатима за прву награду кад би се у птичјем царству расписало конкурс за највеће лењивце. Ниједна од њих не прави себи гнездо ни изводи птвиће, већ своја јаја подмеће другим птицама. Птићи кравље птице, као усталом и младе кукавице, набацују из гнезда својих помајки њихово сопствено потомство. Понеке птице не буне се против ових уљеза већ их одгајају као „своју“ децу, док друге на разне начине покушавају да заштите своја гнезда. Најоригиналнији начин борбе изабрао је амерички жути славуј-цвркатан. Уместо да из свог гнезда избаци јаје кравље птице, он на старом гнезду сагради ново. Тако се јаје птице лењивце нађе готово зашито. Једном је један зоолог наишао на „троспрат-

но" гнездо жутог славуја. У трећем, највишем гнезду женка жутог славуја лежала је на својим јајима, док су у доња два била јаја кравље птице.

Кравље птице добиле су то име због тога што се у јајима скупљају око крава на пањи. Оне су толико лење да се чак не труде да саме себи потраже храну, већ хватају скакавце и друге инсекте које краве, пасући по ливади, истерају из траве. Кравље птице су нешто веће од врабана.

МЛАДУНЦИ ВЕЋИ ОД РОДИТЕЉА

Младунци неких врста птица смањују се у колико постају старији, тачније речено кад дође време да почну самосталан живот. Зоолози су већ давно приметили ову необичну, на први поглед парадоксалну појаву. Младунци неких врста ластва су, на пример, за 25 процената већи од својих родитеља. Исти је случај и с младунцима орлова, соколова, а нарочито неких врста морских птица.

Многе морске птице, албатроси на пример, кукају своје младе све док они не буду

Деви Крокет никад није био човек који би се користио тиме што је неко створење у невољи.

Народна прича о рођењу Деви Крокета

Оног јутра кад се Деви Крокет родно, излете Девијев тата из своје колибе крај реке Нола-Чоки у Тенесију. Он и спалио три хица у ваздух, ускликну гласно и рече: "Добро сам сина. Његово име је Деви Крокет и он ће бити највећи довац на читавом свету".

Кад он то изрече, сунце се појави на небу као пламена лопта. Ветар заурлика, гром удари и све шумске зверке и зверчице зајечаше.

Тада се Девијев тата врати у колибу. Мали Деви лежао је испружен у колевци начињеној од оклопа диновске корњаче. На узглављу колевке био је пар рогова северног јелена, а преко рогова пребачена кожа дивље мачке. Колевку је покретао млаз воде и она се љуљала: кри-кри, кри-кри.

Сви Крокети су били велики, али је Деви био велик чак и за једног Крокета. Био је тежак сто кило и три стотине грама, а живахан као дивља мачка. Његова мама и тетка Кетина стајаху изнад Девија покушавајући да га успавају.

— Запевај нешто да се дечак умири, — рече тетка Кетина његовом стрицу Букалу, који је стајао у једном углу и чељао своју косу грабуљма.

Стриц Букало отвори уста и запева: "Преко реке". То је требало да буде певање. Међутим, то је звучало страшно, је но кад северац урличе у поноћ око сеоских стаја.

— Хи, — рече стриц Букало. Он дохвати крчаг с гасом и гушну неколико пута не би ли прочистио своје грло.

Деви се усправи у својој колевци. Није скидао поглед са стрица; гледао га је како натеже крчаг.

— И ја бих хтео неколико гуљања тог истог, — рече Деви тако гласно како се само пожелети може.

Крчаг с гасом исклизну из руку стрица Букала. Девијева мама и његова тетка Кетина вриснуше.

— Шта, овај малиша већ уме да говори? — рече Девијев тата.

— Ја-ка-ко, — потврди Деви говорећи полако и лењо — можда не брљам тако добро да бих могао да држим говор у Конгресу, али ћу ја и тамо отићи. Није то ништа за Девија Крокета.

Рекавши то, он искочи из колевке, лупну петам и закукурка као петао. Затим лупи руком о руку и вику: "Ја сам Деви Крокет, рођен у дивљини. Ја сам пола-коњ, пола-алигатор, а у мени има и нешто мало од диновске корњаче. Ја могу да прегазим Мисисипи, да јашем на муњи, да загрим медведа. Могу да једем више, спавам дужи, пуцам боље, трчим брже, скочим даље и згурим се ниже од иједног човека у овим Сједињеним Државама. И то ћу свима показати".

Тетка Кетина гледаше га као да је какав комарац што досадно зуји.

— Доста си будалио, — рече му прилично оштро. — Сад

толико лебел да изгледа да ће прснути од нагомиланог сала. Кад млади албатроси престану да расту, родитељи одлете од њих, остављајући их да се сами брину о себи како знају и умеју. Резерве масти су тада добродошле птицима, јер прелаз од потпуне за-

натраг у колевку и понашај се као што је реал!

— Да, госпо, — рече Деви. Он је увек био учтив према женама.

— Никако! — повика стриц Букало — У колевци неће расти. Треба да га посадимо у земљу и заливамо млеком од дивље биволице у коме су се кували клипови кукуруза и лишће дувана.

— То му не може шкодити, — рече Девијев тата.

— А може му чинити добро, — рече Девијева мама.

Тада они одведоше Девија на Громовито Брдо и посадисе га у земљу. Заливали су га млеком од дивље биволице. Сунце га је грејало дању, а ноћу га је месец купао својим зрацима. Ветар га је хладно, а киша освежавала. И Деви Крокет поче прописно да расте.

Једног јутра устале Девијев тата као обично и погледа кроз прозор. Место сјајног сунца, напољу је било као да је облачна магловина ноћ без месечине. Девијев отац никад није видео тако тмуран дан откако се родно.

— Sprema се ураган, — рече он стрицу Букалу који је стајао у једном углу и закопчавао своју кошуљу од дивеног гвожђа.

— Биће боље да залијемо Девија пре но што ураган стигне, — рече стриц Букало.

Девијев тата и стриц Букало узеше један чабар млека од дивље биволице. Девијева мама и тетка Кетина пођоше за њима носећи између себе други чабар. Али, кад изиђоше из колибе, ни трага од урагана. Небо је било плаво, с покојим малим белим облацима, а сунце је тако лепо сияло. Једини узрок том мраку била је Девијева сенка која је падала на колибу.

Мора да је Деви нешто мало порастао, — рече Девијева мама и сви пожурише на Громовито Брдо. Деви је стајао на врховима прстију, а глава му је пробијала облаке.

Стриц Букало звижду и Деви се саже. Он отаре руком комад облака са ока и рече: "Гледао сам земљу око себе. Занста је лепа и мислим да ћу је волети."

— А и шта би друго, — рече тетка Кетина оштро. — То је једина земља коју имаш.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

— Да, госпо, — загрме Деви. Његов глас био је толико јак да је покренуо лавину у планини тридесет миља далеко. Све дрвце наоколо излете заједно с корењем, а тетка Кетина, стриц Букало и Девијев тата и мама попадаше на земљу од снаге тога гласа.

ПРСТИ НА КРИЛИМА

На својим предњим удовима, крилима, птице немају прстију. Додуше, крила многих птица имају по три кости које потсећају на прсте, али су оне толико измењене да се птице њима не могу служити. Међутим, младунци хоацина, једне чудне птице која живи у Јужној Америци, имају на крилима по два дуга израштаја налик на прсте и с канџама на врху, којима се веома вешто служе за пењање по дрвећу. Младунци хоацина су изврсни пливачи и знају да пливају много пре но што науче да лете. Хоацини често прави гнездо из некој грани која се навила над воду. У случају опасности, птице се изваку из гнезда, стрмоглаве се у воду и остају у њој све док се непријатељ не удали. Тада почиње мучно успињање уз дрво до напуштеног гнезда. Помажући се кљуном, ногама и прстима на

Одрастао хоацин толико је слаб дечак да се многи питају како је та врста птице успела да се одржи упрокос опасностима којима обилује јужноамеричка дунгла. Али, природа је заштитила ову птицу од

ЛЕТ ИЗ ЈАЈЕТА

Многе врсте птица су без перја кад се излегу из јаја, док друге имају само свласто паперје. Због тога треба да протекне бар неколико дана, а понекад и недеља, док им перје израсте и док се одваже на први лет. Један реџак и због тога веома занимљив, изузетак претставља птица слична ђурки која живи у Аустралији и на најближим острвима. Младунци ове птице долазе на свет потпуно обрасли правим перјем и у стању су да лете чим изиђу из јајета.

Прича Намба Роја

На страницама забележака истраживача далеких копна и мора, поред осталих ствари, увек се може наћи и понека узбудљива прича о људима, а једна од њих је и она о Намба Роју, вајару, који своје замисли остварује у дрвету. Он је пореклом са Јамајке, острва из групе Великих Антила. Јамајка је богата бананама, шећерном трском, кафом и какаоом, али и разним дрвећем: кедровином, гуавом и другим врстама тврдог дрвета. Вајар Намба Рој, у једном предавању, испричао је занимљиву историју о томе како се дуборезачка вештина развила у његовој породици.

— Ја сам вајар и све своје замисли остварујем у дрвету. И мој отац бавио се том уметношћу, а она је традиционална у нашој породици, и то вековима. Посматрао сам оца како ради чудне фигуре које су претстављале личности из народних прича, а правлио је и фантастичне маске. Он никад није покушао да ме научи како се то ради; ја сам учио гледајући. Такав случај је и с другим нашим уметницима. Али, има једна занимљива прича из историје ове наше породичне вештине.

То је било пре неких 300 година. Један мој предак доведен је као роб из Африке у Западну Индију. Имао је синчића, кога је волео као и сваки отац. У слободном времену му је разне играчке од дрвета, а дечак се често играо с девојчицом власника плантаже, јер су обоје били истих година. Дани мога претка пролазили су у тешком ропству. Једина радост био му је синчић. Али, кад се једнога дана вратио с посла, приметио је да му нема сина.

— Где ми је дете? — упитао је забринуто друге робове.

— Газда га је продао неком другом плантажеру, — одговорили су они равнодушно, јер су били навикнути на сличне догађаје.

Туга је обузела мога претка и он се сав предао свом болу, јер није имао снаге ни моћи да врати сина. Једне недеље посетила га је девојчица власника плантаже. Уздрхтао је када ју је видео, јер му се одмах појавио лик његовог синчића, који се с њом играо. Поклоњено јој је једну дрвену фигурицу. Девојчица је брзо отскакутала кући и играчку ставила под јастук на постељи свога оца. Кад је плантажер дошао кући и ручао, легао је да се одмори. Али, наједном је осетио тврд предмет под главом. Узнемирио се кад је видео шта је. Можда га је онекла савест. У сваком случају, он је, као и многи досељеници онога времена, био оптерећен нељудским делима, па је, пун заблуда, поверовао да је то нека враџбина. Осетио је тренутан бол у свом телу и кад су чланови породице дошли видели су да га је ударила кап. Једна страна била му је потпуно одузета. У руци је држао дрвену фигурицу и посматрао је стаклестим погледом. Није могао да говори али је знацима изражавао жељу да се пронађе човек који је направио ту фигуру.

У кући и на плантажи настала је узбуна. Није прошло дуго и пронађен је роб који је направио дрвену играчку.

— Одмах да се убије! — заграјали су укућани, сем плантажерове жене, која је рекла, можда из сажаљења, а можда и због тога што је била сујеверна.

— Ја тражим да му се живот поклони. Ако се овај роб разуме у враџбине, он ће излечити мога мужа, а ако не успе, онда још има времена да се погуби.

Сви су усвојили овај предлог. Мој предак је одмах направио другу дрвену фигурицу коју је назвао цуцу. Рекао је својим господарима да ставе цуцу под јастук болесников и он ће оздравити. Сујеверни какви су били, послушали су роба. Болесник се убрзо мало опоравио, али, разуме се, захваљујући нези, а никако фигури. Но, то је много помогло моме претку, који је од тог времена постао чувен врач. Прича о томе разнела се надалеко, па су власници плантажа и са Јамајке и са околних острва долазили код њега да купују амајчије. Његов газда увидео је да је то уносан посао и наредио му је да се посвети само дуборезу. Он је то радосно прихватио. Кад је газда умро, њега су продали неком другом власнику плантаже на супротном делу острва. Ту је прича о мом претку добила срећан завршетак, јер је на тој плантажи нашао свога сина, кога је научно дуборезачком занату. Ето, отада се дуборез предаје с колена на колена у мојој породици. Сада је на мени да наставим ту традицију, — завршио је Намба Рој своју причу.

Без навијања 1.000 година...

Шестнаестог децембра, на знак дат из опсерваторије у Копенхагену, дански краљ Фредерик је притиском на једно дугме ставио у покрет часовник који ће, без навијања, радити хиљаду, а можда и више година. Тај часовник је толико тачан да ће за три стотине година отступити од тачног времена за свега две петине секунде.

„Светски часовник“ како су га назвали, састоји се од једанаест посебних, али међусобно повезаних направа, а смештен је у једну стаклену витрину у холу општине у Копенхагену. Притисак ваздуха у витрини већи је но атмосферски, тако да ни најситније честиче прашине не могу да продру у њу. Десет различитих бројчаника овог часовника показују, између осталог, дане, недеље, месеце и године грегоријанског и јулијанског календара, кретање планета, време изласка и заласка сунца.

Планове за овај часовник израдио је Јенс Олсен, један сиромашан дански часовничар и астроном-аматер. На изради нацрта Олсен је радио пуних тридесет година и умро је баш кад је, 1945 године, почела израда часовника.

Walt Disney's ЛЕГЕНДЕ О ДЕВИ КРОКЕТУ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Шта је антологија?

Антологија је збирка изабраних књижевних дела у стиху или у прози. Име је састављено од две грчке речи: антхос, што значи цвет, и легејин, што значи скупља.

Антологија може сачињавати избор из дела више писаца, а може да буде и избор из дела једног писца. Обично их не састављају аутори, него други људи, па су изабране песме или приче више карактеристичне за укус састављача него за ауторе које је он изабрао. Али, оне су и одраз времена у коме су састављене, па су у неку руку и документ мишљења и осећања једне генерације, те су због тога од великог значаја за књижевну историју.

Прве антологије појавиле су се у старој Грчкој, а прву је саставио филозоф и песник Мелеагрос из Галаре, у Сирији, око 100 година пре наше ере. То је био зборник епиграма и љубавних песама четрдесеторице грчких песника.

Мелеагрос је ту збирку назвао Стефанос (венац). Један век дошпије његов рад настао је Филип из Тесалоније,

а у другом веку наше ере антологију грчке поезије саставио је Стратон из Сарда. Сви ти састављачи били су песници, па су у ове збирке уноси-

ли и своје песме. Први творац антологије који није био песник био је Диогенијан из Хераклеје. Он је први и назвао збирку изабраних дела антологијом. Једно време рад на састављању антологија застало је, али је наставак у четвртном веку. За време Ренесансе и дошпије појавиле су се многе антологије грчких песника. Стари Латини нису имали праву антологију. Тек од Ренесансе појављују се антологије латинских песника. Антологије имају мање-више сви цивилизовани народи и то не само своје, националне, него и антологије страних песама и прича.

ЈЕЛЕНАК-ЖИВОТИЊА И ЈЕЛЕНАК-БИЉКА

Јеленак је крупна мрка шумска буба. Мужјак има снажно развијене предње вилице у облику рогова. Храни се соком дрвећа (на пример хроста). Ларва живи годинама у старим хрстовима где буши ходнике, а израсте за четири до пет година.

Биљка јеленак је дуговечна папрат, која има дугуљаст и кожаст лист. Расте на стенама

у влажним шумама, јаругама, и буњарима, а распрострањена је у целој Европи, предњој Азији, Северној Африци Јапану и местимично у Северној Америци.

ОБОЈЕНИ МЕТАЛИ

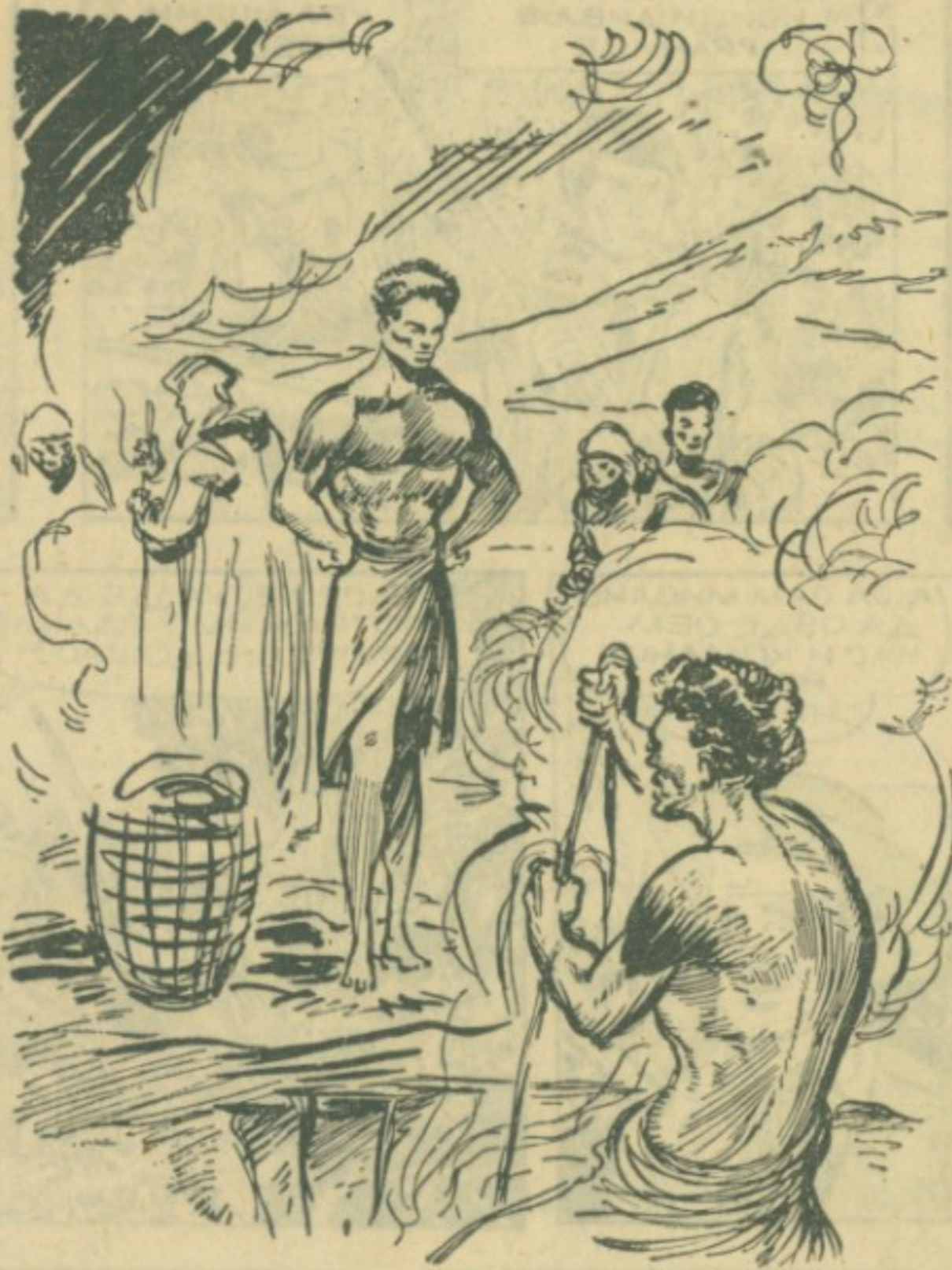
У обојене метале спадају сви метали сем гвожђа и челика. По својим особинама, а нарочито по боји, они се разликују у првом реду од гвожђа и челика, а и међу собом. Њихова примена у индустрији веома је велика. У обојене метале спадају: алуминијум, антимон, бакар, бизмут, цинк, хром, кадмијум, калај, кобалт, магнезијум, манган, молибден, никл, олово, платина, сребро, тантал, титан, ванадијум, волфрам, злато и жива.

ОБОЛ

Обол, оболос, на грчком значи ражњић. То је метална шпичица али то име означава и ситан сребрни новац, који је био тежак 0,73 грама. У Средњем веку оболу су ковани за владе деспота Бурба и на њима је било име Смедереве или Рудшта.

Необична иџра њрироде

У планинама на северу Новог Зеланда налази се пространа област у којој има много активних вулкана и топлих извора. У тој области налази се национални парк Тонгариро, а њено средиште је место Роторуа. Природа као да се трудила да овде створи и измеша један с другим што више контраста. Тако се у непосредној близини језера с водом плаве боје налази језеро са зеленом водом. Вода трећег језера кључа, док је, недалеко од њега, у четвртном хладна као лед. Стене имају најразличитије боје, од беле и жуте, до плаве и љубичасте. Гејзери избацују кљу чалу воду високо у небо, понеки у једнаким временским размацима, тачно као сат, док други повремено и сасвим изненада. Из пукотина у стенама избајају разни топли гасови, а на појединим местима је земља тако усјана да може да запали њон на ципелама пролазника.

Домороци, Маори, искористишују већ вековима топлу воду која избаја из земље. Она им служи за купање, на тај начин што котарице с храном спуштају у њу, купају се у њој и перу рубље. У Роторуи постоји нека врста парног грејања с природном топлотом водом, која загрева хотеле и приватне станове. Вулкани, чије су ерупције врло мирне, привлаче велик број туриста у овај крај. Смучари се пењу уз вулканске купе, а један фотограф снимно је ерупцију готово са саме ивице кратера. Последњих година јавила се на Новом Зеланду велика потреба за електричном енергијом, па се дошло на мисао да

се вулканска област искористи у ову сврху. Гејзери, који су дотле само привлачили туристе, треба да дају енергију за покретање индустрије. Екипе стручњака-геолога, вулканолога, геофизичара и инжењера — дале су се на посао да би откриле најповољнија места за искористивање подземне топлоте. Примењени су методи слични онима којима се тражи нафта. Авиони снабдевени ма-

гнетометрима надлетали су вулканску област, да би се утврдиле разлике у магнетском пољу земљине коре. Помоћу сеизмографа beleжене су вибрације разних слојева стена, а вршена су и пробна бушења. Најзад је, као најповољнији, изабран узан појас стена између Долине Гејзера и долине Каранити.

затим се постепено продирадо све дубље, до 500 метара. Ова бушења потсећају умногоме на бушења приликом тражења нафте, само што овде постоји још један проблем, а то је висока температура гасова који избајају из земље. У дубинама влада температура која је далеко изнад тачке кључања воде (сматра се да се она креће од 700 до 1000 Целзијусових степени) тако да је често потребно да се у бушотину убације хладна вода, како би се рад могао наставити.

Првих дана из рупе, поред паре, излеће камење, које лети по стотинак метара у ваздух. Ово престане после неколико дана. Тада избајају из земље само пара, топла вода и гасови угљендиоксид и сумпор водоник. У штампи се наводи да пара садржи водоник у врло ретком облику, такозвани тешки водоник. Прочува се и могућност добијања тешке воде.

Пара која избаја из земље хвата се у хоризонталним цевима, које имају задатак да угуше заглужујући звук, који онемогућује ма какав рад у околини. Затим се помоћу центрифугалних уређаја одваја вода, пошто је за покретање турбина потребна такозвана „сува пара“. Иако је цео процес прилично компликован, цена струје је отприлике иста као код хидроцентрала. Предвиђена је изградња великих централа, па се очекује да ће несташница електричне енергије на Новом Зеланду бити ускоро решена. Занимљиво је да овакав начин добијања електричне енергије није нов и није проналазак Новозеланђана. У Италији се већ 55 година добија струја помоћу турбина које покреће пара која избаја из земље. Како је вулканска област на Новом Зеланду много већа него у Италији, то се очекује и далеко већи резултати.

Још нешто о белом медведу

Многе дивље животиње изумиру, а та опасност прети и белом медведу. Почетком овог века само добро снабдевана експедиција могла је да продре у пределе где је живео бели медвед, али данас авиони прелећу арктичке области и све већи број метеоролога успоставља станице у поларним крајевима. С повећањем броја људи у овим пределима, опао је и број белих медведа. Енглески природњак Вилем Еспенден у једном предавању казаво је: „Ми још не знамо све о животу поларног медведа. Бели медвед живи иза ледене оградe и он је стално у покрету истражујући ивицу леда и тражећи туљане који му служе као главна храна.“

Бели медвед проводи најмање половину свога живота у мраку дуге арктичке зиме, која обично траје до пет месеци. Женка је затрпана у снежној јазбини са својим младунцима, који су на почетку живота веома мали и слаби, али брзо расту и достижу тежину од око 180 килограма у осмом месецу живота. За време кратког лета мечка се угоди од туљановог лоја и од те резерве живи преко зиме. Зиму преспава. Човек може да чује звиждање њеног дисања из јазбине, па је она

тада лак плен ловаца. Пара која излази из њених груди направи малу рупу на врху снежне јазбине. Поларни пси лако осете мирис који излази из ове рупе, чак и са приличне даљине. Ловац онда треба само да угура врх пушчане цеви у рупу и да окине.

Медведи који преживе зиму устају у пролеће, кад им сунчани зраци отопе зидове јазбине. Они су веома слаби и сањиви. Међутим, ловци и лети могу да улове поларног медведа, јер је он веома радознала животиња. Довољно је да се обесе две празне кутије од конзерви на поветарцу да би се љуљале и ударале једна о другу, па ће медвед доћи да види шта је то, и ловац га тада може убити. Или, ловац може да

запали мало туљанове масти, па ће њен мирис издалека привући белог медведа. Вид белог медведа је слаб, али му је чуло мириса јако развијено. Ескимима тврде да бели медвед осети мирис запаљене туљанове масти са даљине од неколико километара.

Бели медвед храни се разноликом храном. Он поједе велику количину рибе, а лети једе траву, корење и алге. На Шпицбергу и на Аљасци бели медвед је сада делимично заштићен. У Канади постоји закон којим се забрањује извоз младунаца за зоолошке вртове и циркусе. Али, и поред свих заштитних мера, бели медвед се немилосрдно тамани.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

С МЛАДИМА У КЉУНУ

Велики ронац, птица из групе пловки, обично свија своје гнездо у дупцима дрвета на извесној удаљености од воде. Млади ронци почињу да пливају убрзо пошто су дошли на свет. Дуго научници нису знали како они из свог гнезда дођу до воде кад још не знају да лете. Данас се, међутим, зна да им у томе помаже њихова мајка, и то на тај начин што их једноставно избаци из високог гнезда на земљу, па их затим, као пидиће, води до воде. Понекад, пак, она узима једно по једно птиче у кљун и летећи, односи их на реку. Ово је засад једини познат случај да једна птица носи своје младе у кљуну.

Шљуке, птице с дугачким кљуном, такође преносе своје пидиће с једног места на друго. Кад запрети опасност, шљука узима своје младунице међу ноге и придржавајући га

ИМА ДОВОЉНО ВРЕМЕНА, ШЉУКА ЊЕ НА ТАЈ НАЧИН ПРЕНЕТИ СВЕ СВОЈЕ МЛАДУНЦЕ СА УГРОЖЕНОГ МЕСТА И САКРИТИ ИХ НЕГДЕ У ШУМИ.

НОВА ЕЛЕКТРИЧНА МАШИНА ЗА ПИСАЊЕ

Електрична машина за писање „обдарена памћењем“ појавила се у Америци. Споља, она се не разликује од обичних писаћих машина, али је довољан

један једини овлашан додир на тастер па да се покрене и до 18 слова. Довољан је само један притисак да машина одједном избаци по неколико речи или израза уобичајених у трговачком свету, например: „Потврђујемо пријем вашег писма“ или: „Примите изразе нашег поштовања“, итд. Тиме се у откуцавању трговачких писама постиже за 50 отсто већа брзина.

ШКОЛА СА НАЈВИШЕ БЛИЗАНЦА

Највише близанаца на свету свакако има школа Хајленд у Салисберју, у Јужној Родезији — 28 пари дечака, који наставницима задају приличну главобољу. Они тешко могу да разликују једног од другог, па често не знају кога треба да пропитају, или кога да укорне.

ГЛОБУС ОД ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ

Глобус од провидне пластичне материје први пут је приказан на Међународној изложби књиге у Паризу. Он има у пречнику 1,27 метар. Изнутра може да се осветли, а покреће га један мали мотор, тако да се обрће око своје осовине.

СОЛФЕЂО

Солфеђо је италијанска реч и означава певачка вежбања којима је циљ развијање слуха и ритмичког осећања.

МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ...

Пчеле прво одабирају цвет по боји, а тек онда по мирису.

Највећа пијаца

У забаченим крајевима света „пијаца“ се не налази на одређеном месту као у нашим градовима, а није јој ни величина ограничена. Некад је она већа, а некад мања. То зависи од тога да ли ће урођеници наћи на потребну храну у природи ближе свом пребивалишту или мора да превази километре да би до ње дошао. Енглез Берни Мајас имао је о томе разговор с једним цивилизованим аустралијским урођеником, који му је рекао: — Кад бели човек седне да руча, он има на столу све што му је потребно. Код нас је стање било другачије пре него што су овамо дошли бели људи. Урођеничка породица: муж, жена и дете, ако је живела у крају где има много кенгура, а то значи меса, није оскудевала у томе артикулу. Али, једнога дана деси се да жена каже своје мужу: „Знаш, волела бих да једем поврћа, а нарочито корење лотоса. После тога цела би породица кренула да тражи корење лотоса. Често су морали да превале по десетак километара да би дошли до њега. Чим би нашли на неко језерце, бистро и лепо и пуно лотоса, ту би стали. Жена би скочила у воду и заронила, па се убрзо вратила с прегрштима корења. Тада би почела гозба, и то с великим апетитом. Тек што би тиме била задовољена потреба жене, десило би се да деца изјаве да би радо јела нешто слатко, па би цела породица опет кренула на пут док не би наишла на неко дрво у коме се налазио рој дивљих пчела. Кад би се деца заситила медом, не би ни прошло много времена, па би опет сви осетили потребу за месом и опет би кренули, преваљујући километре, да дођу до њега. Ето, такав је углавном био живот домородаца који су били номади и ловци, а кад су бели људи дошли и донели разна жита прилике су се измениле.

канцама одлеће заједно с њим на сигурније место. Ако за то

СЕЖАНА
И СЕДАМ ПАТУЉАКА
WALT DISNEY

НЕ БОЈТЕ СЕ, СВЕ ЋЕ БИТИ ДОБРО!

О-О! БР-Р-Р! ХОДИТЕ, ЉУДИ, ОВАМО!

МЕНЕ НЕ ТРЕБА ДА ЉУБИТЕ!

АЛИ, И ЈА ВАМ САВЕТУЈЕМ: ЧУВАЈТЕ СЕ ОНЕ ВЕШТИЦЕ!

ШТА, БУРКО, ЗАР СЕ И ВИ О МЕНИ БРИНЕТЕ?

У РУДНИК, ОО, ИДЕМО, ОО, ИДЕМО У РУДНИК СВОЈ!

Сплит, 3 јуна 1239 године. Све је тог дана изгледало обично, као и сваког другог. Тискање пролазника кроз уске улице, вика продаваца који нуде разну робу, урбан утовар и истовар бродова у луци, уобичајена ценкања и разговори жена на пијаци. Сунце је блистало на ведром небу и просипало своје топле зраке по крововима кућа, не успевајући ипак да кроз уске прозоре осветли њихову унутрашњост, па чак ни све каменом поплочане улице града.

ДВЕ ИЗБУНЕ У СПЛИТУ

пре 716 година

А онда, наједном, пролазници почеше застајкивати, надишати руку над очи и упирати погледе према Сунцу. Брже од поветарца с мора, кроз долта спокојни град прострујала је вест да са Сунцем нешто није у реду, да се један крај његовог светлог котура све више и више крињи. Наступало је помрачење. Ова природна појава, не сувише ретка, у цивилизованим земљама данас пролази готово незапажено, сем ако се не ради о потпуном помрачењу. Али, у оно време око свега нередовног што се догађа у природи испредале су се бајке, а машта је живо радила, те су се и најобичније појаве, например муња или гром, обавијале велом тајанствености. Обиље празноверница и навних тумачења замењивало је оскудно знање велике становништва, па су често и учени људи потпадали под утицај мистике.

Тако је било и са овим помрачењем Сунца, а то знамо по једној белешци коју нам је оставио један савременик и очевидац овог догађаја. То је

био Тома Архијакон, у своје време позната и популарна личност у Сплиту, у коме се родно 1200 године и у коме је стално живео, сем што је у младости ишао на студије у Болоњу.

Тома је написао историју Сплита, која је сачувана у неколико рукописа, а за један се мисли да га је он својом руком писао, или пак неко други под његовим личним надзором. Ово дело први пут је објављено 1666, у Амстердаму, а новије издање приредио је Тома биограф Франсо Рачки 1894, такође на латинском, језику оригинала. Као и остали писци у Средњем веку, Тома, поред разних догађаја који спадају у област политичке или црквене историје, говори и о неким необичним природним појавама, па и о помрачењу које је напред поменуто. Он каже:

— У ово време, године Господње 1239, трећег дана месеца јуна, догодило се Сунчево помрачење, величанствено и страшно, јер је цело Сунце било помрачено и потамнило

сва ведрина ваздуха; као у ноћи, на небу се појавише звезде, а нека већа звезда блистала је сасвим близу Сунца, са западне стране. Све је обузео велики страх, да су вичући, као изнебуђени, трчали овамо-онамо, мислећи да долази смак света. Био је тада петак, а Месец у тридесетом дану (старости). И док се Сунце видело тако помрачено из целе Европе, кажу да такво није било у Азији и Африци.

Томин податак је сасвим тачан. То се лако може утврдити астрономским рачунима, који показују да се помрачење занста догодило назначеног дана и да је било потпуно, тако да су се за извесно време — у питању је који минут — могле видети звезде, док је делимично помрачавање Сунца трајало много дуже. Тачне су биле и вести које је Тома прикупио да се помрачење није видело из Азије и Африке, јер се помрачење Сунца види само са одређених делова Земљине површине, како које, а потпуно помрачење само с једног доста узаног појаса.

У Сплиту је потпуно помрачење наступило око 13 часова, дакле готово усред дана. Отуда је и разумљив страх који је обузео људе, при овом призору, а који Тома описује. Многи од њих нису знали да ће Сунце ускоро опет сијати својим пуним сјајем, него

су се бојали да оно заувек пропадне, нестане, да га гутају але или вукодлаци, растржу неке немани, краде ђаво или заклањају вештице. А без сунца нема живота на Земљи — то су сви знали — па се није чудити страху неучних људи. Осим тога, помрачења Сунца сматрана су за предзнаке будућих догађаја, обично неповољних, веровање које је остало још од старих Халдејаца. Људи су били уверени да ова помрачења најављују ратове, смрт владара и друге важне промене у држави. Отуда је и после престанка помрачења, кад се видело да је са Сунцем све у реду, још дуго владала зебња због неизвесне будућности.

Још се није смирило узбуђење грађана Сплита услед помрачења Сунца, кад једна друга природна појава изазва ново узбуђење. Овога пута реч је о комети. Ево шта о томе износи Тома у наставку свога казивања:

— Исте године виђена је репата звезда, то јест комета, која се надосила над северним областима, као да је изнад угарског краљевства, и остале много дана, а чинише се да претскажује веома велике догађаје. У тим данима је занста одмах до свачијих ушију доспео жалосни глас да је проклето татарско племе већ у-

пало у хришћанску земљу, у области Рутена...

Тома, најалост, не каже кога дана је у Сплиту запажена комета, али вероватно да је то било веома брзо после помрачења, јер из других извора знамо да је комета у неким другим земљама запажена већ 3 јуна 1239, дакле на сам дан помрачења. Из Сплита је свакако примећена нешто доцније, јер Тома не би пропустио да напомене како се комета видела истог дана кад и помрачење. Осим тога, по овом нашем писцу, комета се видела на северу, док се према иностраним летописима она у почетку видела на западној страни неба. И то показује да су је Сплићани запазили касније, кад је већ била прешла извостан део своје путање.

И комете су у старо време држане за предзнаке будућих догађаја, што и Тома потврђује. Нарочито се веровало да

оне најављују кугу и ратове. Иако ова необична небеска тела немају никакве везе с људима и догађајима на Земљи, морало се догодити да понекад после комете дође до рата или да избије куга, јер су у Средњем веку и ратови и епидемије куге били чести. Тако је било и у овом случају, па су Тома и његови савременици чврсто веровали да су ове две појаве на небу најавиле татарски упад у европске земље, а можда чак да га је комета и скривила. Татарска најезда збиља је почела већ наредне године, 1240. Татари су тада упали у Русију, па у Пољску, а затим су, 1241, прегазили Угарску и потукли хрватско-угарску војску. Један татарски одред појавио се у пролеће 1241 пред самим капијама Сплита, те је тако, после два имагинарна, пружио Сплићанима и један стварни разлог за узбуну.

Васионски часовник

Које је сада време на Марсу?

Зачудићете се можда, али има један часовник који ће вам "казати" не само колико је часова на овој планети, већ и који је дан и месец. На том часовнику можете, на пример, прочитати овакво време: 52 септембар, 24 часа и 30 минута. Јер, дан на Марсу траје 24 часа, 37 минута и 17 секунди, а месец има 56 дана.

Овај "васионски часовник", слично часовницима у великим телевизијским станицама који показују време у свим већим

градовима света, истовремено показује време на Земљи и на Марсу. Нацрт за овај часовник, као и астрономске прорачуне, израдио је доктор Левит, директор планетаријума Франклиновог института у Филадельфији.

ТЕНЗИОМЕТАР

Тензиометар је врста специјалног динамометра, који се у ваздухопловству употребљава за мерење затегнутости жица и затега.

СИБИРСКИ ЛОВЦИ

Пре нешто више од седамдесет година, чувени немачки природњак Алфред Брем, поред многих других предавања, одржао је и једно о шумама, дивљаци и ловачком животу у Сибирији.

— Утисак који Сибирија учини на путника врло је монотон и непријатан, рекао је он. На обалама Леденог Мора налазе се горостасна ледена брда, а даље према југу непрегледна голет, па најзад стравичне и непроходне шуме. Изглед је тужан и досадан на општи поглед од Урала па све до Тихог Океана. Путник мора да се бори с великим тегобама и неприликама. Али, и поред тога, тамо има и природних лепота, разноврсног и занимљивог биљног и животињског света итд. У средини тих огромних шума људска нога није крочила. Ни становници ових предела не познају унутрашњост тих грдосија, које заузимају толике просторе да би се у њих могле сместити "читаве царевине, краљевине и друге државе". Ако удари гром у неко дрво, он га запали и ватра почне брзо да пузи и да се шири на све стране, те се непрегледни простори шума претворе у пламено море, чије путовање прекине нека река. Године 1875, у тобољској области изгорело је 600.000 хектара шуме. Више недеља светлост ватре обасјавала је далеко хоризонте, а дању су се издалека видели густе и црне облаци и стубови дима. Преплашене животиње излетале су у ужасном страху и тражиле уточишта на другом месту. Јуриле кроз села и вароши и чудно правиле...

Овде се не може ни замислити онако жив и весело ловачки живот какав постоји у прастарим афричким и аме-

ричким шумама. У сибирским шумама влада вечни мир и самртна тишина. Колико се европске шуме разликују од њих, као што је Фрушка Гора у Срему, где песма славуја или друге птице увесељава човека на сваком кораку. Али, то не значи да су сибирске шуме празне и да у њима нема живота. У одређено време године тетребова има толико да их ловац може уловити више него игде на свету.

Сибирски ловац није онакав како ми ловца замислимо. Он тамани сваку животињу која на њега наиђе или он на њу. Свака животиња за њега је дивљач. Исто тако сибирски ловац лови често на сасвим други начин него европски. Оружје употребљава, али се много служи и разноврсним замкама. Он срне натера у јаруге и тамо их лови. Јелени воле да једу корење подводних биљака, па загази у воду и из мутежи ваде корење. Кад издигну главу, они снажним дувањем и фрсканњем чисте ноздрве од муља, а то дување надалеко се чује у тихо предвечерје. Сибирски ловци чим га чују поседају у чамце и заплове реком у том правцу, па нападају јелена и убијају га.

Занимљива је и лов на курјака, кога лове са саоница у којој су впрегнути коњи. Њих тера један човек, а два ловца седе позади и на крилу држе свињу у цаку. За саонице је конопцем привезан цак пун сламе и он се вуче по земљи. Ловци стално бокцају свињу, те она дречи. Вук чим чује дреку свиње полети и, мислећи да је у цаку са сламом, скаче на њега, али га ловци брзо устреде и он се зачас почне ваљати у крви по снегу. Кожу му употребљавају за одела. Лов на веверице почиње у време кад оне мењају боју

оде. Обично се удружи по шест до осам ловаца, те крену у лов обучени у одело од коже маторих јелена. Они су опасани металним појасом, а о рамену им висе пушке дугачких цеви. Затим носе ракле и бич којим пуцкетају и узбуђују веверице. О бедру ловци

носе торбе у којима се налази сланина, брашно, со, бибер, рација и нека друга храна. Тако снабдевени, лагано се увлаче у шуму. Кад наиђу на веверице, они наслоне пушку на ракле или дрво да би је сигурније погодили и да не би забавља трошили прах и олово. Овако они ходају по цео дан кроз шуму и лове, а кад наступи ноћ ископају јаму у којој налаже ватру, да би вечеру зготовили. Вечера им се састоји од сланине, хлеба и соли, а, разуме се, имају и чорбу и печење од веверице. Убијену веверицу

они одеру, а утробу јој баше лсима. Месо провуку два-три пута кроз снег, а затим га ставе у котлић у коме ври вода од снега. Томе додају соли и бибера, па је вечера брзо готова. После тога пију чај, па легну да спавају поред ватре, а крај њих полежу и њихови пси. Сутрадан, одморни, они наставе лов.

Сибирски ловци лове и медведе и том приликом догађају се необични призори, где често долазе до изражаја њихова срчаност и храброст. Медведе лове највише ради коже и меса, али и ради зуба, који по народном веровању дају слободу и храброст ловцу, а и ноктима медведа жене приписују мајску моћ.

Хронометри историје

Недавно су научници открили да се многи радиоактивни атоми налазе у атмосфери у слободном стању. У кишинским капијама нађен је радиоактивни угљеник 14, као и радиоактивне честице берилијума и хлора. Берилијум 7 има период живота од 54 дана, хлор 36 од 308.000 година, а радиоактивни изотоп берилијума 10 од 2.500.000 година. Ово откриће има велик практичан значај за мерење старости материјала који су се на земљи формирали пре више десетина хиљада, па чак и неколико милиона година. Тако се помоћу радиоактивног угљеника 14, који се налази у свим органским материјама као што су дрво, кожа и слично, може мерити старост предмета до 25.000 година уназад. Могућност грешке

приликом оваквих мерења износи 100 до 200 година. Помоћу радиоактивног тритијума може се тачно одредити ста-

рост вода и старих вина, а мерењем радиоактивности хлорних једињења у стенама може се одредити старост оваквих материја до 1.000.000 година.

ХА, ПАТУЉЦИ СУ ОТИШЛИ. САД ЈЕ СНЕЖАНА САМА!

НЕСРЕЋНИ КРАЉЕВИЋ ПОКУШАВА ДА СЕ ДОКОПА КЉУЧА ОД ТАМНИЦЕ И ДА ПОБЕГНЕ, НЕ БИ ЛИ СПАСАО СНЕЖАНУ.

СПАВАЈ ЈОШ САМО КОЈИ ТРЕНУТАК И ЈА ЋУ БИТИ СЛОБОДАН!

ЕТОЈ, У ИМЕ КРАЉИЦЕ!

НАСТАВИТЕ СЕ

ДЕВОЈЧИЦА, ПАС И ЗМИЈА

Лејд је зазирао од деце. Он није могао да поднесе њихову ларму и несташлуке, мада је покатак допуштао да се играју с њим и некажњено га вуку за његову дуту свиласту длаку. Али, још онога јутра кад је угледао малу Бетси како силази с двоколица којима ју је њен ујак довео из града, знао је да ће њих двоје постати добри пријатељи. Бетси је била мало несрећно створење. Није имала ни пуних пет година кад је оболела од дечје па-

тио онај фини, једва приметни мирис згњеченог краставца који познаје сваки онај који је убио макар једну змију.

Фармер никад не би оставио девојчицу у трави и Леј-

знајући шта ће, дохватила је своју књигу са сликама и, са ужасним криком, бацила је на змију. Проманила је...

Видећи да је у опасности, змија се склупча, спремајући се за скок. Као опчињена, девојчица је гледала у њу, немајући гласа да виче и зове помоћ. Одједном, осети како је нешто снажно повуче и обори на земљу. То је Лејд скочио на њу и заклонио је својим телом...

Ударац га је погодио усред њушке. Једва се уздржао да не урликне од бола и побегне, али се и овог пута савладао. Зграбио је зубима девојчицину хаљину и вукао је по трави, ван домањаја змије.

Змија је напала и други пут и ујела Лејда испод самог ока, али је сад и он узвратио напад. Преполовљена његовим оштрим зубима, змија се немоћно копрцала у трави. Девојчица је била спасена, али је пас задобио два страшна уједа. Он је цвилео од бола, али је и даље стајао над девојчицом, као да није био сигуран да змија неће опет напасти. С времена на време сагнуо би се над њу и својим врлим језиком лизнуо њено бледо, уплакано лице.

А тада је примно страхан ударац по глави...

Била је то мајка, која је потрчала чувши крик свога де-

тета. Она је видела само то како је пас оборно девојчицу на земљу, видела је његову разјапљену чељуст над њеним лицем. Без размишљања, замахнула је својим кишобраном и почела да га удара по глави, заслепљена и у својој материнској љубави глува за све, чак и за преклињање свога детета, које је кроз плач покушавало да заштити јадног Лејда. А пас је примао ударце не мичући се, не бранећи се, очигу пуних неке нем жалости...

Кад је лете најзад успело да исприча јуначко Лејдово дело, приметили су да пас нигде нема. Фармер је схватио да је Лејд отишао да се зауче дубоко у шуму и да тамо умре, далеко од туђих погледа...

Нестанак пса дубоко је ожалостио малу Бетси. Она је непрестано мислила на јадног доброг Лејда, који јој је спасао живот по цену свога.

Прошла су тако три дана. А у зору четвртог фармер је устао да обиђе своја поља. На по пута, он угледа како неко чудно обличје иде к њему. Био је то пас, боље рећи сенка пса на мршавим ногама, натечене њушке, у оклопу од блага... Лејд! И фармер га стеже у загрљај...

Поучен вековним инстинктом, наслеђеним од свога претка вука, Лејд је био отишао дубоко у шуму и загнурио се у бласто неке баруштине. Остао је тамо три дана и за то време бласто је упило у себе страшни змијски отров. Хиљаде дивљих животиња су се тако излечиле... Лејд је сачекао да се мало опорави и онда се поново вратио својим господарима.

ВЕКОВАТИ

ДУГО ЧЕКАЊЕ

Кад је дански маршал Андерс Бил кренуо 1657 године у рат против Шведана,

наредио је послужити свога замка Розендал да постела у његовој спаваћој соби буде увек спремна и да се постелно рубље мења сваког дана, за случај његовог ненадгног повратка. Међутим маршал се никад није вратио, јер је 24 октобра 1657 године умро у шведском заробљеништву. Његова послуга, придржавајући се наредбе, мењала је, у очекивању његовог повратка, сваког дана постелно рубље пуних деvedесет и осам година, све док, 1755, замка Розендал није био продат.

ЈЕДАН ОД ЖАЛОСТИ — ДРУГИ ОД РАДОСТИ

Иг Жакетон (1811—1882) прелазећи руком преко Бразила Лиона, у Француској, умро је од срчане капи кад је дознао да је у неким бер-

занским спекулацијама изгубио своје огромно богатство и да му је остало свега 20.000 франака. Кад је његов сиромашни сестрић и најближи сродник чуо да је наследио Жакетонових 20.000 франака, толико се обрадовао да је од среће — умро.

БРАДА КАО ПОТСЕТНИК

Француски говорник Жан-Пјер Камп (1582—1652) могао је сатима да говори без писаног потсетника. Његов потсетник била је уствари његова брада, коју је, према потреби, коврцао на разне начине. Слушаоци нису могли ни да слуте да Камп,

ду радосно засветлеше очи кад виде како се у даљини појављују његова кола на цести. Сад ће све бити у реду...

На несрећу, дижући се да му пође у сусрет, његова сестра одгурну један камчић, који се скотрља у једва приметну пукотину између два пљосната камена на самој обали језера. Удаљујући се, она није чула отуда оштро сиктање. Лејд га је чуо и готово у исти мах виде како се из пукотине помаља сива троугласта глава животиње узнемирене у сну. Змија се извукла из свог скровишта и брзо се приближавала, кривудајући у трави.

Девојчица је приметила змију тек кад је била на непуни метар од ње и инстинктивно обрли Лејда руком око врата. Дрхтећи целим телом, пас се ослободи њене руке. Као сви пси његове расе, плашио се само две ствари на свету — бесног пса и змије отровнице. Он је смело јуришао на наоружане крадљивце и чак се борно и с једним младим биком, али, угледавши змију, имао је само једну жељу: да побегне што даље одатле. У смртном страху склупчао се иза девојчице, као да је хтео да му она буде заклон пред опасношћу.

За то време фармер и његова сестра ишли су к њима, али је Лејду било јасно да ће стићи сувише доцкан. Змија је већ била дигла главу и палачала је својим танким рачувастим језиком. Девојчица је очајнички покушавала да се измакне назад, али њене јадне непокретне ноге остајале су као приковане за земљу. Не

рализе и отада више није могла да стане на своје ножице, нити да се игра са својим вршњацима. О, колико је пута Лејд жажелео да његова мала другарица потрчи или да направи неки несташлук као друга деца! На њу се не би љутио.

Лекар у граду у коме је девојчица живела с мајком рекао је да би јој живот на селу добро чинио. И, ево, није прошло ни месец дана како је дошла овамо а већ су се заруменели њени бледи обрашчници. Веселила ју је природна, жубор поточица и цвркот птица. А затим, био је ту Лејд, увек расположен, увек веран...

Једнога дана, док је фармер био на раду у пољу, његова сестра одгурала је колици са својом ћерчицом на обалу језера. Био је спаран летњи дан и она је девојчицу дигла из колица и спустила на бебе које је прострла по трави.

Лејду то није било по вољи. Он је знао да је фармер пре неки дан баш на том месту убио змију и кад је видео да мала Бетси у трави почео је љутито да маше репом, да режи и најзад да лаје...

Људи слабо разумеју природу. Они у њој виде само пријатне ствари: свежину ваздуха и мирис траве, док пас запажа сваки сумњив шушањ и осећа мирисе које ничији други нос не би могао да осети. А баш тога дана он је осе-

Машина за хипнотисање

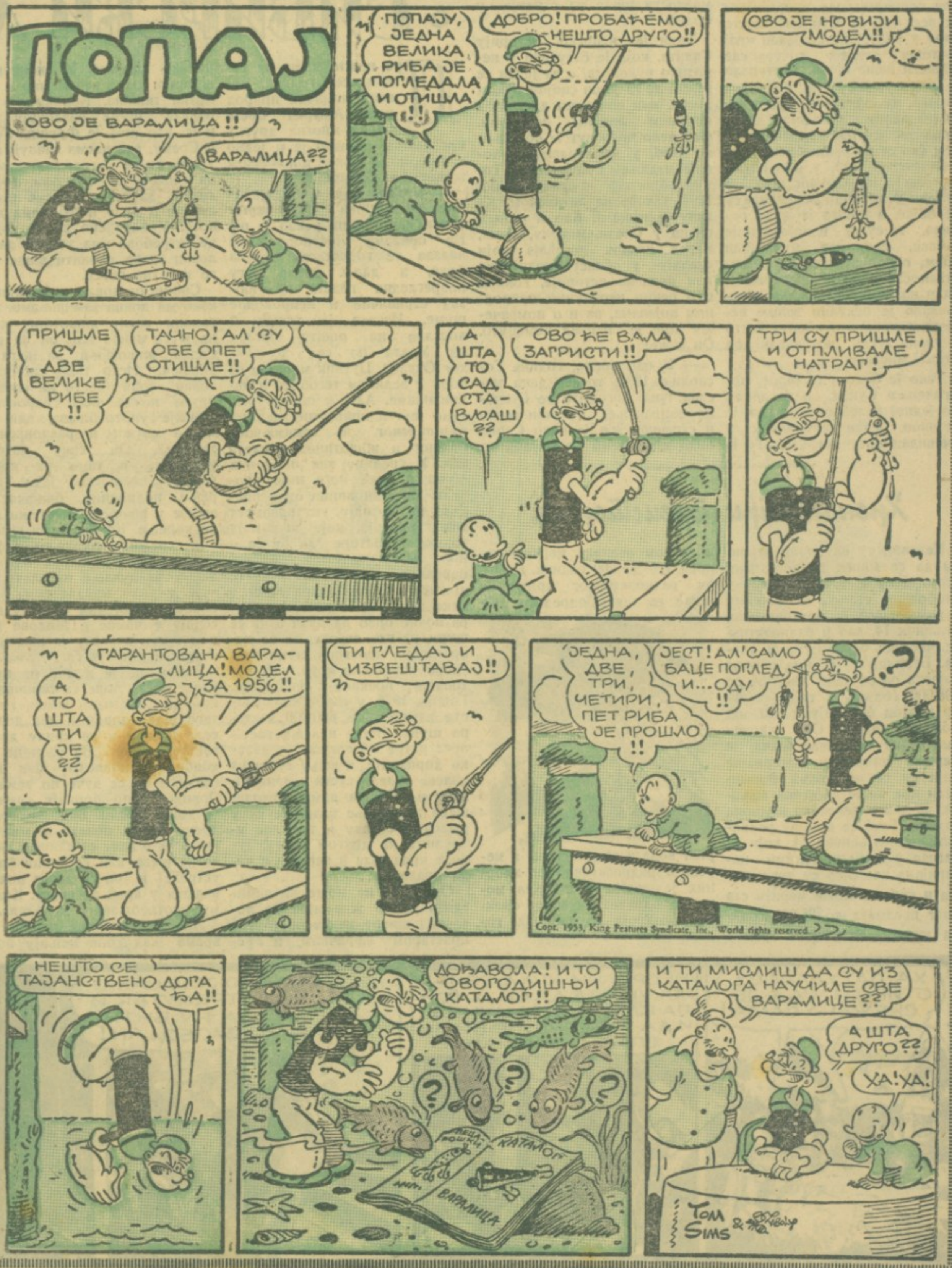
У америчким болницама и зубним клиникама врше се пробае с једним новим апаратом који пацијенте може да доведе у одређено стање хипнозе, како би се над њима, без анестезије, могле извршити мање операције а да они притом не осете никакав бол. Апарат је изум стручњака за електронику Нејла Сетера. Пацијент кога треба хипнотисати седи у удобној наслоњачи, с нарочитим слушалицама на ушима, и гледа у један извор светлости који се налази око два метра испред њега. Од пацијента се само тражи да гледа и слуша. И док он, гледајући у пројектор, удисне ваздух, интензитет пријатне зелене светлости која из њега избија смањује се, а кад издише светлост се појачава. Истовремено, у истом ритму смањује се и појачава звук у слушалицама.

У почетку се ове промене одвијају у ритму нормалног дисања: двадесет пута у минуто. Постепено се тај ритам смањује и пацијент навикнут већ да се његови удисаји и издисаји поклапају са видно-слушним променама, почиње

спорије да дише. Кад дисање постане сасвим успорено, тј. кад се сведе на десет удисаја и издисаја у минуто, пацијент пада у неку врсту полусна, стање најпогодније за аутоустестију или сугестију лекара. Тада преко микрофона лекар или болничарка — или и сам пацијент, ако му је пре но што је "сеанса" почела речено шта треба себи да сугерира — понове неколико пута: "Неће вас болети док вам будемо вадили зуб". Опитима је утврђено да се помоћу овог апарата пацијент доведе у стање хипнозе, тако да приликом вађења зуба, или неке друге мање операције, заиста не осећа бол.

ШТА ЈЕ ОПСИДИЈАН?

Опсидијан је стакласто очврсла лава (вулканско стакло) црне боје и шкољкаста преломла. Лепо се глача и употребљава се као накит за време жалости. Име је добила по Римљанину Обсидијанусу, који га је из Етиопије донео у Рим.

ВЕЛИЧИНА МОЗГА И ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

Научници су дуго веровали да је однос између тежине мозга и целога тела мерило интелигенције живих бића. Прва израчунавања ове врсте извршила је још Кивије, 1805 године, али је убрзо доживео разочарање. Мерења су показала да је мозак човека 39 пута лакши од његовог тела, шимпанза 75 пута, орангутана 134 пута, гориле 213 пута, пса 250 пута, кокошке 446 пута и ноја 1.200 пута. Али, она су такође показала да је мозак мачке свега 128 пута лакши од њеног тела, мозак голуба 152 пута, а мозак врапца 29 пута. То би значило да је мачка интелигенција од већине мајмуна, а врабац од свих живих бића!

Научници су деценијама трагали за бољим мерилом интелигенције, које би било у зависности од физиолошких својстава мозга. Најзад, пре кратков времена један француски научник је објавио да је пронашао праву формулу интелигенције. То је однос између квадрата тежине мозга и квадрата тежине целога тела једног живог бића. На овој основи добијени су врло реални показатељи, из којих се види да интелигенције човека, шимпанза, орангутана, гориле, коња, пса, мачке и врапца стоје међусобно у сразмери 35:5.3:3:2:0.97:0.37:0.25:0.029. На крају, после птица, долазе гмизавци, рибе и жабе.

ЛОВ НА КИТОВЕ ПОМОЋУ ХЕЛИКОПТЕРА

Многа предузећа за лов на китове у Енглеској и Норвешкој употребљавају све више хеликоптере, а стручњаци сматрају да ће ово постати обична ствар у водама поларних области. Експедиције за лов на китове обично се састоје из брода-радионице и десетак чамаца који оперишу у широком кругу око брода, и то на удаљености од осамдесет до 160 километара. Кад посада чамаца приметити кита, она га убија, надува компримираним ваздухом и довлачи до брода-радионице, на коме се кит сече и прерађује. Сада многи бродови имају на својој палуби хеликоптере, који узлећу с мале платформе на крми. Тиме је трагање веома олакшано, јер је домет хеликоптера далеко већи од домета чамаца. Посада хеликоптера извештава путем радија посаду чамаца где се кит налази и управља ловом. Сем тога, хеликоптер може и да трага за раненим китовима, да извештава матични брод о кретању ледених санги и да пружа помоћ повређеним морнарима. Једном приликом, један хеликоптер за 185 часова летења пронашао је 1334 кита. Неки сматрају да ће се са хеликоптера китови моћи и убијати. Ти хеликоптери носиле харпуне и справе за надувавање китова.

ПРОДАВНИЦА ФОСИЛА

Пре сто година у Енглеској је постојала радња која је продавала необичну робу. Наиме, у њој су се продавали само фосили, а припадала је некој Мери Енинг. Она је продавала фосиле које је сама нашла. То је био веома тежак и опасан посао. Све је радила сама, изузев кад је био у питању неки већи примерак фосила. Године 1824 она је пронашла савршено очуван костур једног плезиосаура, који се сада налази у природњачком музеју у Кенсингтону, а 1828 један примерак птеросаура, летећег гмизавца. Бен најзначајнији проналазак био је костур једнога ихтиосаура, који је до данас најбоље сачувани костур ове прадавне животиње. Иначе, Мери Енинг је била позната готово у целој Европи, јер је своју робу продавала не само научницима, него и страстним скупљачима и туристима из целога света.

БИОСКОПИ И ФИЛМОВИ У СВЕТУ

Највећи број биоскопских дворана на свету имају САД: 22.623. За њима долазе: Италија са 9.000, Немачка са 5.930, Француска са 5.212, Јужна Африка са 5.000, Енглеска са 4.781, Шпанија са 3.583, Јапан са 2.157, Индија са 2.060 и Мексико са 1.726. САД производе 350 до 400 филмова годишње, Индија 275, Енглеска 125, Јапан и Италија по 120, Француска и Мексико 100, Немачка 75 и Кина 50 до 60.

СИВИ ТУЉАНИ

Сиви туљани су најређа врста туљана. Сматра се да их има свега још око 10.000, од чега отприлике 7.500 живи око британских и скандинавских обала. Природњаци сматрају да највећа колонија сивих туљана пребива у једном делу Северне Шкотске, а друга на острву Фарму, близу обале Нортамберленда. Проучавајући ове туљане, научници су установили да они могу прећи 640 километара за 14 дана, а новорођени туљан, који је тежак око 13 килограма, достигне тежину од 45 килограма после месец дана. Кад потпуно одрасте, мужјак достигне дужину од 2.4 до 2.7 метра, а тежину од око 270 килограма. Младунац туљан мауче као мачка, а одрасли има веома јак глас.

КРЗНО ОД ТЕРИЛИНА

Од пластичних материја праве се данас свакојаке ствари. Тако се од терилина праве имитације крзна, које личе на даброву кожу. Ово вештачко крзно веома је меко и лако. Осим тога, оно може да се чисти сунђером, а мољци га опште не нападају. Истина, никад терилинско крзно неће моћи да замени право, али је оно идеално за спортске капуте, јер је веома издржљиво и свим временским приликама и не захтева нарочиту негу.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПРЕЖИВАРИ НЕ СПАВАЈУ

Француски зоолози који су пре извесног времена проучавали живот преживара дошли су до необичног открића — да они уопште не спавају. Тачније речено, они не спавају као људи и други сисари.

Кад се посматра крава како спава ноћу у штали или на пољу, може се одмах приметити да она држи усправно главу, што искључује могућност потпуног сна, за време кога ниједан део тела, па ни глава, не може да се држи у одређеном жељеном положају. Чак и у ређим случајевима,

Биолози су открили једног преживара, „рекордера“ у спавању, код кога је трајање успореног дисања и њему одговарајућег успореног рада органа износило — 36 минута. Код свих осталих посматраних животиња оно је било краће. То значи да код говечета или краве стање које само донекле потсећа на сан код човека траје свега 10 до 30 минута у току једног дана.

УЉЕ КОЈЕ СЕ НЕ СМРЗАВА

У једној америчкој фабрици сатова начињено је уље које се не смрзава ни на веома ниској температури — и до 70 степени испод нуле. Али, поред употребе за часовнике у северним крајевима, ово се уље може применити и у друге сврхе: за навигационе и метеоролошке инструменте, разне оптичке справе и слично.

КЕСА ЗА ПРЕЧИШЋАВАЊЕ ВОДЕ

Нечиста и нездрава вода може се лако пречистити помоћу нарочите кесе, изума једног америчког инжењера. Кеса је од пластичне материје и кад није у употреби може се савити и ставити у џеп од кошуље. Састављена је из два дела, а између њих је филтар са супстанцом која пречишћава и дезинфекује воду. Кад нечиста вода прође кроз овај филтар, она остави сву нечистицу, изгуби непријатан мирис и ослободи се бактерија. Једна кеса може се употребити око сто пута.

ЈЕВТИН ХЕЛИКОПТЕР

Игор Бенсон из Релеја, у САД, конструисао је хеликоптер који се може сматрати најмањим на свету. Он није много већи од обичног бицикла, а њиме се рукује врло лако. Тежак је свега четрдесет килограма, а може развити брзину од 32 километра на час. Начињен је од дрвета, алуминијума и челика. Фабрика која га је израдила не мисли да производи готове хеликоптере, већ

само делове за њих, који би се куповали и које би сами купци састављали. По мишљењу конструктора, овај хеликоптер не би стајао више од сто долара.

ДА МАЛИ КУПАЧИ БУДУ СИГУРНИ...

Ако неко дете или ма какав предмет падне у басен с водом, један аутоматски уређај за давање узбуне одмах ће ступити у дејство. Тај уређај са алармним звоном налази се на обали и једном шипком спојен је с пловком који је на води. Чим нешто падне у басен, услед таласања воде пловак почне да се креће и звоно одмах зазвони на узбуну.

„ЧАРОБНИ ПРСТЕН“

Стручњаци за атомску медицину у Америци изјавили су да је мирнодопска примена атомске енергије дала свој допринос и на отклањању несрећа у индустријским предузећима. Многи индустријски радници, по природи свог посла, често су присиљени да руке при носе у близину разних машинских сечива, па увек постоји опасност да се посеку. Сада они могу да носе прстен у који је уграђен неки радио-изотоп. Непосредно до машине постављен је инструмент који региструје његову радијацију. Ако радник примакне руку сувнише близу машини, онда тај инструмент хвата зрачење које емитује прстен и машина се аутоматски зауставља.

ВОДЕНА БРАНА ОД ПОЛИВИНИЛА

За поточије и друге мање водене токове веома је zgodно употребити брану да би се начинило мало вештачко језеро. То је обично платно од поливинила, које је довољно јако да се може направити устава висока један метар. Погодно је за наводњавање мањих башта, а и веома практично јер се лако и брзо уклања. Платно је обично у боји, да би се у пољу могло лако уочити.

... у старом веку Мртво Море је називано разним именима. Јевреји су га звали Сланом или Пустињским Језером, а Грци и Римљани Асфалтним Језером, јер је на његовом дну било асфалта.

... птице које крокодрилима чисте зубе помиње још Херодот.

... у језеру Кианг-Си, у Кини, живе корњаче чији је оклоп обрастао длаком. Дла-

... у афричком племену Динка гаји се једна врста оваца ко-

је уопште немају руна.

... према резултатима најновијих истраживања америчког Института за бољи вид, соколови имају најштрији вид међу свим живим бићима. Соко има осам пута бољи вид од човека.

... реч мени долази од италијанске рече минута, што значи списак. То је, према томе, списак јела која се могу добити у једном ресторану.

... године 1450 у Венецији је био начињен топ чија је цев била савијена под у-

глом од 90 степени, да би се из њега могло, иза угла, пуцати из једне улице у другу.

Водоравно: 1) мера за површину; 2) рима; 3) место у Босни; 4) прилог; 5) наша река; 6) град у Немачкој; 7) познати амерички фудбалски клуб; 8) упитна заменица; 9) коштин-ав плод; 10) смер; 11) врста хемиског једињења; 12) град у Француској; 13) пристаниште на Арабском Полуострву; 14) слово латинице; 15) румунски ситан новац; 16) позната заменица; 17) личност из познатог Толстојевог романа; 18) производ пчела; 19) личност из „1001 ноћи“; 20) ликер од кима; 21) хемиски знак за иридијум.

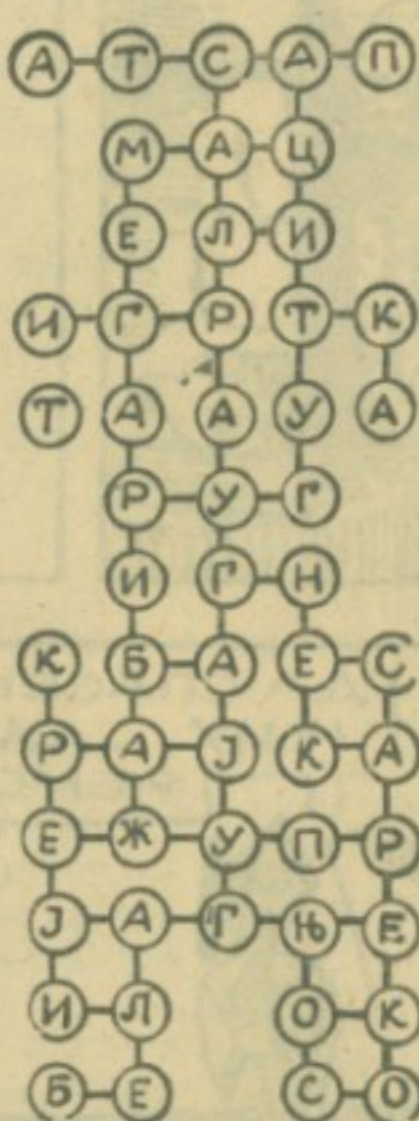
Усправно: 1) неман; 2) главни град једне суседне државе; 3) познати роман Емили Золе; 4) река у Северној Америци; 5) врста коњског кола; 6) чин; 7) познати енглески моделовац из 18 века; 8) немачки композитор из 18 в.; 9) познато леговалиште у Истри; 10) вишегодишња зељаста биљка; 11) хемиска једињења по структури слична амонијаку; 12) област у Турској; 13) врста цвећа; 14) грубо сукно; 15) предлог; 16) град на Јадрану; 17) свеза; 18) поклоп.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

МАГИЧНИ КРУЖИТИ

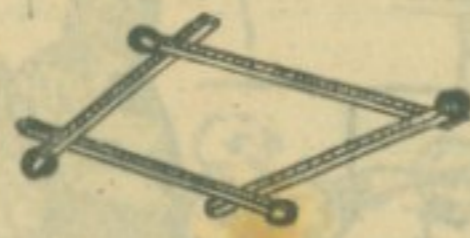
додирује плочу стола. Многи ће вам рећи да је то немогуће, а ви тада поступите по овом цртежу.

У овим кружићима криву се имена 27 животиња. Пронађите их!

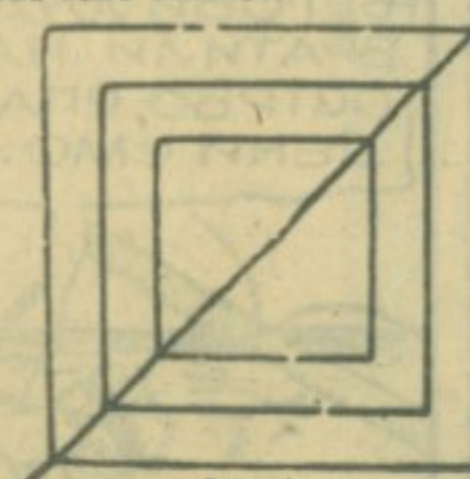
Вештина са четири шибнице

Није тешко, па ипак ће многи разбити главу док овај задатак не реше. Упитајте било кога од ваших другова да ли уме да положи на сто четири шибнице, али тако да глава ниједне од њих не

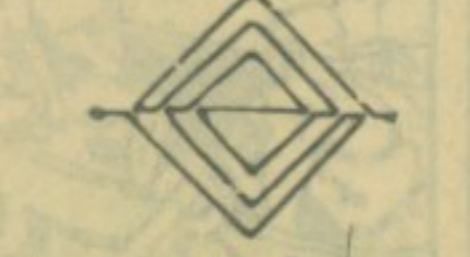

За добре цртаче

У многим цртежима које треба начинити једним потезом забрањено је проћи два пута истим правцем, али није забрањено да се секу већ повучене линије. Међутим, ову фигуру на слици 1 треба начертати једним потезом, али да се истом линијом не пролази два пута и да се не секу већ повучене линије.

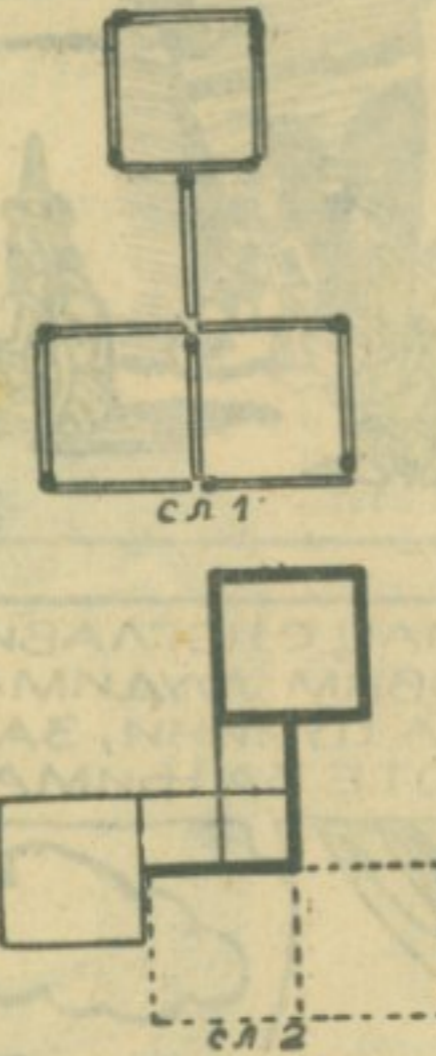
СЛ 1

СЛ 2

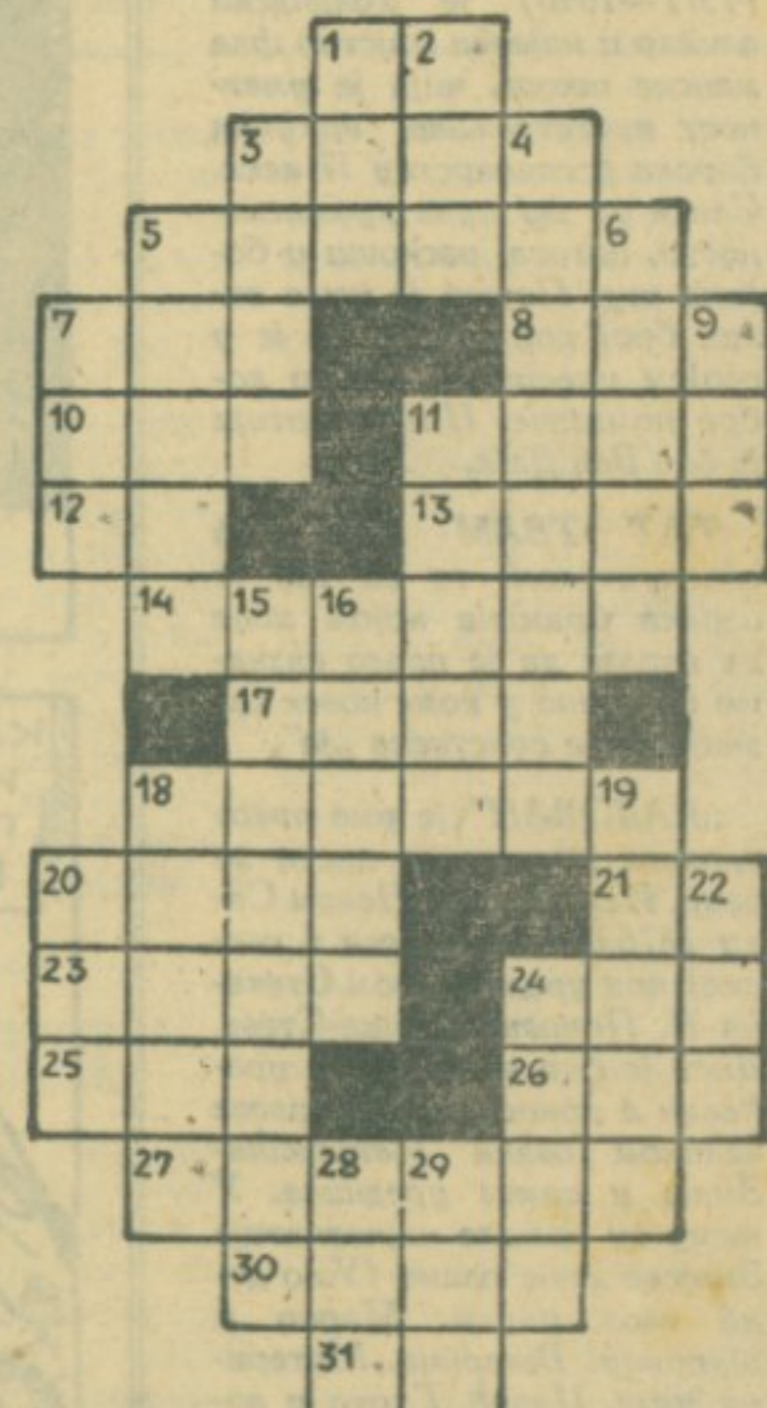
За оне који то не могу да учине, дајемо решење на слици 2.

ДА ДОБИЈЕТЕ ПЕТ КВАДРАТА

Поставите дванаест шибница на сто, као што се на слици види. Сад помакните шест, али тако да се добије пет квадрата. Наравно, осталих шест шибница морају остати недиригнуте.

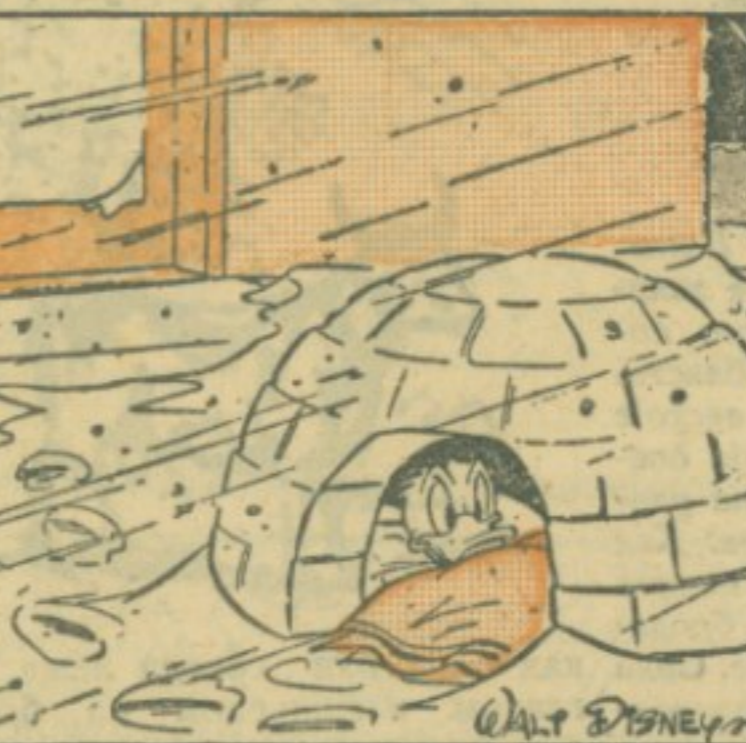
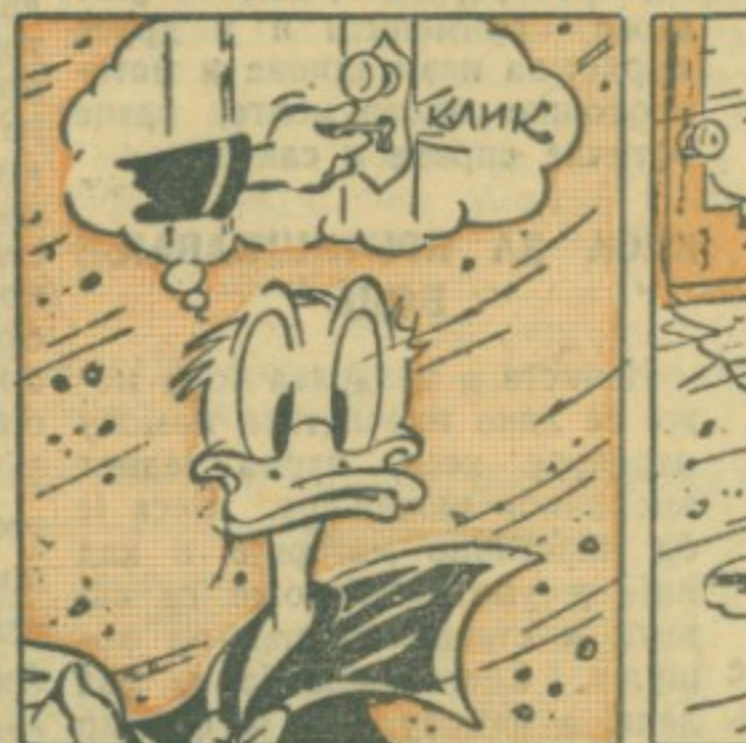
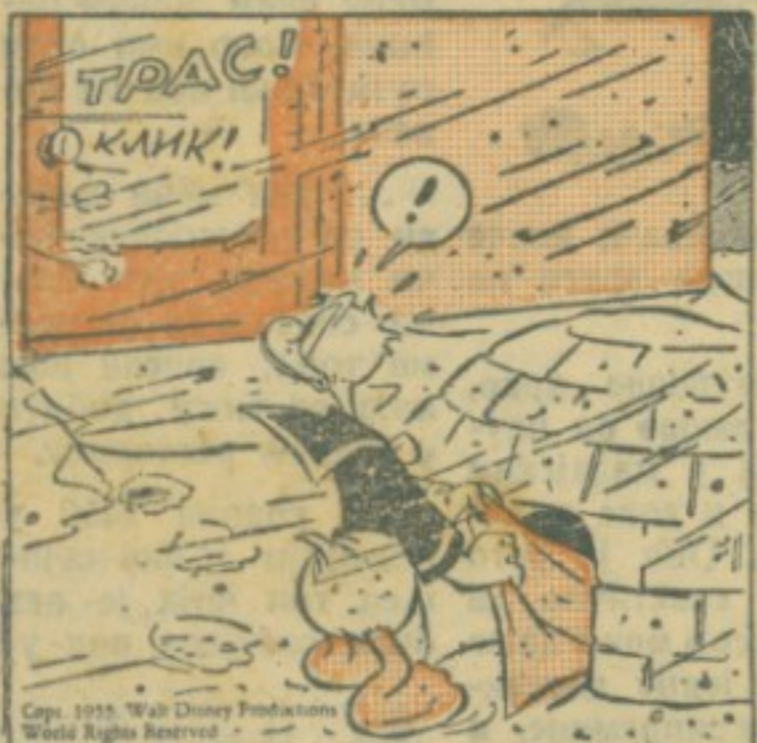
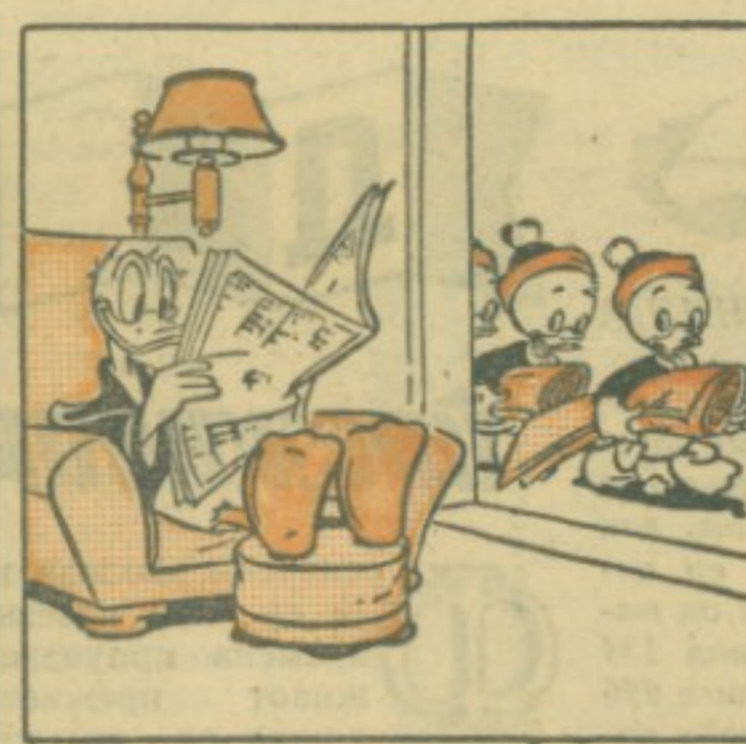
Ако вам то није пошло за руком, погледајте слику 2. На испрекиданом цртама стајало је шест шибница које су премештене на тање црте. Дебеле црте означавају шибнице које нису померане.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) риба; 2) соната; 3) дамад; 4) В(ељко) П(етровић); 5) ахват; 6) Дал; 7) Кан; 8) гло; 9) ав; 10) ковит; 11) Аварат; 12) Епир; 13) овалан; 14) Спира; 15) ас; 16) Паја; 17) кот; 18) оса; 19) кави; 20) Ра; 21) сатир; 22) чвобак; 23) Икар.

Усправно: 1) роман; 2) инат; 3) Вар; 4) ат; 5) Сахара; 6) авадит; 7) Лака; 8) плот; 9) двара; 10) гориле; 11) капара; 12) ревија; 13) опасач; 14) Нарвик; 15) спор; 16) стар; 17) катар; 18) кара; 19) оок; 20) мк.

ДОСЕТЉИВИ РАЈА

Учитељ: Ко би знао да ми наведе шест дивљих животиња које живе у Африци?
Раја: Ја. Три лава и три тигра!

ДЕЧЈА ПОСЛА

Паја: Реци ми, Гаја, зашто Влаја онолико плаче.
Гаја: Ископао је рупу у песку, па му је сад жао што не може да је понесе кући.

ПЕРИНА ФИЛОЗОФИЈА

— Тхе, човекчи живот еастоји се у сталном пењању и спуштању, — вајка се Пера Ждера.
— Ти си, значи, постао филозоф — вели му Паја.
— Нисам, него момак у лифту.

УТЕХА

Пага: Страшно се осећам. Замисли, Паја је јутрос рано отишао од куће и још га нема. Што је најгоре, уопште не знам где је.
Белка: Буди заловољна што је тако. Како би се тек осећала да знаш где је!

Који је одговор на питање

КАДА ЈЕ ЖИВЕО СЛИКАР РУБЕНС?

у 15 веку
у 16 веку
у 17 веку
у 18 веку

ШТА ЈЕ ТАТ ТВАМ АЗИ?

име арапског песника планина у Индији река у Персији изрека

КАД СЕ ПОЈАВИО ПРВИ СРПСКИ КЊИЖЕВНИ ЛИСТ ЗА ДЕЦУ?

1876
1898
1902
1908

ОДГОВОР:

РУБЕНС Петер Паул (1577—1640) је холандски сликар и највећи мајстор фламанске школе, чија је уметност претстављала врхунац барока у сликарству 17 века. Слике су му пуне драматичности, патоса, раскоши у бојама итд. Пошто је имао велик број поручбина, то је у својим ученицима нашао добре помагаче. Најдаровитији је био Ван Дајк.

ТАТ ТВАМ АЗИ (на санскритском: то си ти) је изрека брамана којом хоће да изразе да је право сазнање само оно у коме човек сазнаје своје сопствено „ја“.

„РАДОВАН“ је име првог српског књижевног листа за децу. Излазио је у Новом Саду 1876 године (свега 4 свеске) под уредништвом Стевана В. Поповића, чика-Стее. Лист је био врло ешито уређиван и доносио је прилоге велином Јована Јовановића-Змаја и самог уредника. У њему су изашле најпознатије Змајеве дечје песме (Узо деда свог унука, Марко у шкрипцу, Веверица, Материна маза, Царић, Горко у лову итд.) и његове поуке у прози. Готово сав прозни део био је од чика-Стее. Ту је и његова приповетка „Врабац-подунавац прича свој живот“.

Безбедоловање

МАЛОГА ЦОНИЈА И КИНЕЗА ШАНГ-ЛИНА

